

Say and play

HERNÁDI JÁNOSNÉ – SZABÓNÉ VIZI ANDREA –
JUSTH KORNÉLNÉ

A magyarországi idegennyelv-oktatás elméletének és gyakorlatának problémája korántsem újkeletű kérdése az oktatásnak. Az általános kép nem kedvező, a hatékonyság messze elmarad a kívánalmaktól, de a lehetőségektől is. Felvetődik a kérdés: mit tesz és mit tehet egy általános iskola a nyelvoktatás hatékonyságának elősegítése érdekében. Iskolánk, a Budapesti XIV. Hermina út 9-15. számú Általános Iskola a nyelvoktatás terén már jó hagyományokkal rendelkezik. 1986-ban az orosz nyelv mellett bevezettük az angol nyelv oktatását. A későbbiek során engedélyt kaptunk szakosított tantervű ún. tagozati oktatásra.

Azonban sok gondot jelentett az eredménytelenség. Tisztában vagyunk azzal, hogy ez nem tudható be mindig és határozottan a nem megfelelő oktatási koncepciónak, módszernek vagy a nyelvtanár hibájának. Nem hagyhatjuk figyelmen kívül a gyermeket, aki esetleg kevésbé tehetséges. Nem tud, nem akar tanulni. Az ilyen gyermekekből a jó pedagógus egy átlagos folyamatban ki tudja hozni a maximumot. Igen, de mi történik a valóban tehetséges, jó nyelvérzékkel megáldott tanulókkal? Őket is ugyanolyan módszerekkel, ugyanabból a tananyagból tanítsuk, ugyanazon a szinten, mint egy átlagos képességű, vagy annál gyengébb gyereket?

Ezek a kérdések indítottak bennünket arra, hogy a sokszor használt ún. tehetséggonдозás egy más formáját próbáljuk ki a nyelvoktatásban. Szeretnénk a tehetséges gyerekeket fejleszteni, segíteni. Megadni a lehetőséget arra, hogy az angol nyelv tanulása során már általános szinten kimagasló eredményeket érhessenek el.

A képesség és a tehetség nem öröklött tulajdonság, nem azonosítható az adottsággal. A tehetséges tanulók képességeinek bizonyos köre kiemelkedő teljesítménnyel jár, vagy komplex formában jelentkezik.

Minden tevékenységnek megvan a maga legkedvezőbb életkori sávja. A gyermekek többségének pl. meglepően könnyen megy az olvasás-írás megtanítása a hatodik-hetedik életév folyamán.

Az idegen nyelv elsajátításában való tehetség felismerése a tanulmányok második-harmadik évében várható, azonban mi úgy gondoljuk, hogy ha 6 éves korban a gyermek rendelkezik életkori sajátosságait figyelembe véve az alábbiakkal, akkor az előbb említett nyelvtanítási szakasz előbbre hozható:

- kivételes memória
- fejlett fantázia
- ötletgazdagság
- jó beszédkésztség
- problémák iránti fogékonyság
- kíváncsiság
- jó koncentrálóképesség
- gyors gondolkodás
- pontos megfigyelőképesség
- kezdeményezőkésztség
- nyugtalanság a rutinmunkában.

Ahhoz, hogy a rátermettséget mérni tudjuk, bizony már ilyen kis korban válogatnunk kell.

A felvételi vizsga

A szelekció már első osztály előtt megtörténik, hiszen a heti 5 óra angol nyelv, valamint néhány tantárgy idegen nyelven történő oktatása első osztályban komoly szellemi erőfeszítést igényel. Mi mindent megteszünk, hogy minél könnyebbé tegyük gyermekeink számára az idegen nyelv befogadását.

A válogatás megfelelő eredményességéhez olyan felvételi rendszert alkalmazunk, amelynek keretén belül az előbb említett képességek vizsgálhatók.

Négy feladatot kell a gyermekeknek megoldani a felvételi vizsga során:

1.) Mozaikképek összerakása

Egy mese képsorozatban részekre vágva. A gyermek feladata megfelelő sorrendbe rakni a képeket, és elmesélni a mesét, majd elvéve az utolsó képet, másképpen befejezni. Célunk: szókincs, beszédkésztség vizsgálata.

2.) Ének

A gyermek feladata egy általuk ismert óvodai dal eléneklése, mozgással kísérve. Célunk: zenei hallás, ritmusérzék vizsgálata.

3.) Halandzsa szavak visszamondása. Célunk: utánzóképeség vizsgálata.

4.) Feladatlap kitöltése

Célunk: logikai képességek, megfigyelés és koncentráció vizsgálata.

Az értékelés nyitott. A szülők betekintheznek a megoldott és kijavított feladatokba. A szülők a gyermekeik felvételijén részt vehetnek, amennyiben a pedagógusokkal együtt így ítélik meg, hogy ez nem hátráltatja a gyermeket, illetve a szülői jelenlét elősegíti a felvételi gátlások, szorongások leküzdését.

A program célja

A tanulók alsó tagozatban szeressék meg és kedvvel tanulják az idegen nyelvet. Jártékos formában, de intenzíven tanuljanak. Közel párhuzamosan fejlődjön az anyanyelvi és idegen nyelvi kifejezőképesség. Ez kizárhatja a nyelvtanulás és a nyelvhasználat között meghúzódó, nehezen leküzdhető gátat.

Reméltük, hogy a program eredményeként a tanulók globálisan megértsék a hétköznapi kommunikációban elhangzó megnyilvánulásokat. Megértsenek hallás után összefüggő elbeszélő szövegeket, és képesek tartalmilag azt visszaadni angol nyelven. Képesek a hallott szöveg megértésére vonatkozó feladatok megoldására (lexikai, nyelvtani hiányos szövegek kiegészítése stb.) Tudják beszédszándékukat kifejezni, tudjanak szabadon beszélgetést kezdeményezni és beszédhelyzetben részt venni, illetve bekapcsolódni. Elsajátítják írott szövegek globálisan értő csendes olvasását. Tudjanak egy-egy szótárt használni. Szótárral tudjanak angol nyelvről magyarra fordítani. Írásban tudják kifejezni gondolataikat, képesek fogalmazást írni az életkorukhoz, érdeklődésük-öz illő témakörben.

Angol nyelvoktatás

A célok megvalósításának érdekében a kommunikatív, beszéd- illetve használatközpontú megközelítést alkalmaztuk. Maximálisan ragaszkodtunk az idegen nyelvi óravezetéshez. A nyelvtani anyag magyarázatánál a szakszavak célnyelven történő megtanítása mellett alkalmazható a magyar nyelvi magyarázat, illetve segíthet a két nyelv nyelvi rendszerének összevetése. Fontos feladat a gyerekek kiejtésének, intonációjának folyamatos fejlesztése, korrigálása, hogy az általános iskola végére ez a készségük a nem anyanyelvi beszélő általánosan megkövetelt szintjén mozogjon. Beszédükben nem fordulhatnak elő értést zavaró, illetve gátló kiejtési, illetve hangsúlyozási hibák.

Idegen nyelvű tantárgyak

Az 1-4. osztályos tantárgyakat és tantárgyi követelményeket figyelembe véve választottunk ki 4 tantárgyat (testnevelés, ének-zene, rajz, környezetismeret), amelyekről úgy gondoltuk, hogy alkalmasak idegen nyelven történő oktatásra. Ezek a tantárgyak tevékenységkedtetésükkel, sokoldalú, érdekes, gyermekek számára figyelemfelkeltő, motiváló ismeretanyagukkal és főleg játékoságukkal rengeteg lehetőséget adnak az idegen nyelv megszerettetésére, könnyed, játékos úton történő „észrevétlen” elsajátítására. Arra törekedtünk, hogy olyan oktatási koncepciót dolgozzunk ki az 1-4. osztályra mind az angol nyelv, mind pedig a fent említett 4 tantárgy esetében, amely szorosan kapcsolódik az óvoda játékos neveléséhez. Reméltük, hogy nem okoz a gyermekekben törést a már 1. osztályban bevezetendő idegennyelv-oktatás.

Testnevelés

Úgy gondoljuk, hogy az új Alternatív Testnevelési Tanterv pedagógiai, pszichológiai és élettani alapokra helyezett képességfejlesztő felfogása nagyon jól kapcsolódik az óvodához és jól összeilleszthető az angol nyelvű kommunikációs program rendszerével. Az a játékokban rejlő lehetőségek feltárásának, rendszerezésének és választhatóságának módszerére épül, s a kisgyermekek (7-10) esetében legfontosabb elem a játék. Az 1-4. osztály a gyermekek számára az alapozó időszakot jelenti a testi nevelés és nyelvvoktatás terén is. Ezen időszakban fel kell használni a gyermekek mozgásszükségletét és játékigényét, ezért elsősorban a különböző mozgások megismerésére és megszerettetésére törekszünk. A játékot az intellektus fejlesztésének, az érzelmek, a jellem nevelésének, a képességek kibontakoztatásának alapvető eszközeként értelmezzük és így szeretnénk alkalmazni. A testi képességek és mozgáskészségek fejlesztése a játékban mindig összetett módon történik, azaz több képesség és készség egyidejű – komplex fejlesztésére, tökéletesítésére van lehetőség.

Fő feladatunknak tartjuk az óvodában megszerzett játék- és mozgáskultúra továbbfejlesztését; a mozgásos testnevelési játékok sokoldalú képességfejlesztő hatásának biztosítását; a játékokban rejlő természetes vagy modellezett mozgáselemek készségszint irányába ható elsajátíttatását; a testi, lelki és szociális harmóniában élő személyiség kialakítását és fejlesztését.

Az ATT számunkra kedvezően nem hagyta változatlanul az osztályozás, értékelés jelenleg érvényben lévő gyakorlatát sem. Minősítő értékelés (1-5 érdemjegyek) csak a 2. év végén van. A tanulók munkájának félévenkénti szöveges minősítésére a következő kategóriákat használtuk: *megfelelt, jó, kiváló*. Ezt a fejlesztő értékelési rendszert szeretnénk alkalmazni az angol nyelv és az angol nyelven tanítandó ének és rajz tantárgy esetében is.

Ének-zene

Az Ének-zene tantárgya, melyet az angol nyelvóra keretein belül az angol nyelvvel összekapcsolva, komplex módon kívánunk oktatni, szintén nagyon jó lehetőségekkel járul hozzá a nyelvtanításhoz. A zenei élmény közös játékhoz és mozgáshoz kapcsolva az öröm, a siker, a felfedezés, az újraalkotás és önkifejezés élményét nyújtja. Biztosítja a folyamatosságot az óvoda és az iskola között, s ezáltal könnyebbé téve az idegen nyelv elsajátítását. 1. osztályban tananyagunk szorosan összekapcsolódik az angol nyelv óra anyagával, mivel a SEESAW könyvcsalád énekkönyvének anyagát tanítjuk, (16 gyermekdalt tartalmaz, ehhez jönnek az ún. alkalmi dalok: Karácsony, születésnap stb.; és 25-30 mondóka, nursery rhymes).

Rajz

A program keretében a rajz angol nyelvű tanításának célja, hogy a valóság tudatos megfigyeltetésével és képi ábrázoltatásával fejlessze a tanulók látáskultúráját, és ezzel vezesse őket a természet és társadalom mind teljesebb megismerése felé. Feladatunk-

nak tartjuk az óvodában elkezdett játékos ábrázolótevékenység megerősítését és folytatását a megfigyelés és ábrázolás egymással összefüggő gyakorlatában.

A gyermekrajzok témáival szeretnénk elősegíteni az angol nyelv rajzolva történő felfedező megismerését, a szakkifejezések elsajátítását. Szeretnénk, hogy gyermekeink természetes igényévé váljon a vizuális szépségek sokoldalú, értő élvezete, és alakuljon ki bennük saját környezetük ízléses, esztétikus alakításának igénye és képessége is.

Mivel az angol nyelvet, mint már azt az előzőekben említettük egy ún. komplex (angol, ének-zene), játékos tevékenykedtető tantárgyként kívánjuk oktatni, ezért ezen újszerű tantárgy elnevezésében sem maradtunk meg a réginél, tehát az egyszerű „angol nyelv”-nél, mert ez nem takarja megfelelően azt, amit mi ki akarunk fejezni és amit e tantárgy valójában jelent. Így mi ezt a tantárgyunkat „Say and Play”, vagyis „Mondd és játssz” tantárgynak kereszteltük el. A továbbiakban így nevezzük.

Eredmények, tapasztalatok az első év után

A testnevelés tanár tapasztalatai

Az alternatív testnevelési tanterv felhasználása nagyon jó ötletnek bizonyult, mert több testnevelésórával sikerült ellensúlyozni a gyerekek nagy szellemi megterhelését, annak ellenére, hogy e tantárgy oktatása is angol-magyar nyelven történt. Az angol kifejezések elsajátítását (e tárgy jellegéből adódóan) nagy mértékben elősegítette a gyakorlatok állandó bemutatása.

A gyerekek a következő eszközök, szerek neveit ismerik angolul is: pad, bordásfal, zsámoly, kötél, szőnyeg, labda, babzsák, karika. Sok szakkifejezést is ismernek:

– vigyázállás	– futás	– ülés
– rugózás	– fekvő támasz	– nyújtás
– légzőgyakorlat	– alapállás	– lépés
– térdelés	– térdelő támasz	– szökdelés
– körzés	– terpeszállás	– menetelés
– guggolás	– guggoló támasz	– mászás
– sorakozás	– járás	– sétálás
– fekvés	– ugrás	– hajlítás
– oszlopalakítás		

A gyakorlatok végzéséhez elengedhetetlenül szükséges a testrészek és irányok angol nyelvű ismerete: fej, nyak, törzs, kar, kéz, láb, térd, lábfej, előre, hátra, jobbra, balra stb.

Egy-egy gyakorlat, szer, eszköz megismertetése angol és magyar nyelven is az azonnali szemléltetéssel és gyakorlati bemutatással kapcsolódik egybe. Új gyakorlat esetén először bemutatással egyidejűleg mondom el angolul és végzem a feladatot. Ezután magyarul, s újból többször angolul, miközben már a gyerekek is velem együtt csinálják. Az órán használt szerek neveit is először angolul mondom, miközben mutatom a szert vagy eszközt, ezután magyarul, majd ismét többször angolul. Ezt követően a gyerekek közösen többször ismétlik, majd néhányan egyedül is. Minden egyes új szer, eszköz, gyakorlat megtanítása így történik. Természetesen a már ismert, elsajátított gyakorlatokat csak angol nyelvű instrukciókra végzik.

A rajztanár tapasztalatai

Rajz tantárgy tanítása során is nagyon sok kifejezést sajátítottak el és alkalmaznak a gyerekek. Ismerik a mintázás, formaalakítás alapfogalmait: sodrás, gömbölyítés, lapítás, nyújtás.

Ismerik az emberi alak ábrázolásához szükséges testrészek nevét valamint a fej részeit: fej, haj, szemek, orr, száj, fül, nyak, váll, törzs, karok, kezek-ujjak, lábak, térdek, lábfejek-lábujjak.

Ismerik a jellemző tulajdonságokat: kicsi, nagy, kövér, sovány, rövid, hosszú.

A formák és irányok közül: négyszög, kör, háromszög, ovális, vízszintes, függőleges.

Ismerik a színeket: piros, sárga, zöld, kék, lila, fekete, fehér, narancssárga, rózsaszín, barna, türkizkék, szürke.

Ismerik a színkeverés fogalmát: piros+sárga = narancssárga; piros+kék = lila; világos és sötét színek.

Ismerik a szakkifejezéseket: festés, rajzolás, színezés, vágás, tépés, ragasztás, illetve az eszközöket: színesceruza, zsírkréta, festék, ecset, ragasztó, olló, rajztábla, hurkapálca, gyurma.

Módszerem az állandó angol megnevezés, szemléltetés, gyakorlati alkalmazás, ismételtetés, beszéltetés.

Say and Play (komplex angol-ének) tanár tapasztalatai

A legfőbb hangsúlyt a játékoságra és a szóbeli készségek fejlesztésére helyeztem, hogy minél jobban kapcsolódjunk az óvodához és megkönnyítsük az idegen nyelv gyors és könnyű befogadását. Ezért választottam a Seesaw Fun and Games 1,2. könyveket. Ezek a könyvek olyan témákat dolgoznak fel játékos, tevékenykedtető módon, amelyek a gyermekek számára érdekesek, közel állnak hozzájuk és bizonyos alapvető nyelvtani ismereteket tartalmaznak. Az év folyamán beigazolódott, hogy a könyvválasztásom helyes volt. A két könyv összesen 30 fejezetet tartalmaz. Az első félévben az első kötetet, vagyis 15 fejezetet, a második félévben a 2. kötetet, szintén 15 fejezetet dolgoztunk fel. Egy-egy fejezet, egy-egy nyelvtani anyagot tartalmaz, amit többféle módon játékosan és tevékenykedtetve sajátíttat el a gyerekekkel, akik miközben tanulnak, pl: állatokról kártyákat, számokhoz számpörgettyűt, színekhez közlekedési lámpákat készíthetnek a könyv keménylapjait kitépve.

A nyelvtani anyagot kevés szókinccsel dolgozza fel a könyv, ezért jó lehetőségem nyílt arra, hogy az egyes fejezetekhez olyan dalokat és mondókákat válasszak ki, amelyek gyakoroltatják a fejezetben lévő nyelvtani anyagokat. Szókincsbővítésre is nagyszerűen alkalmasak, s a legfőbb érdekük, hogy játékosan, szinte észrevétlenül segítik a nyelv elsajátítását. Ilyen módon a gyerekek az év folyamán pontosan 34 dalt és 30 mondókát tanultak meg.

Dalok:

Hello, everybody!
Happy Birthday
Teddy Bear
London Bridge
If song
Bingo
Leaves
Greeting song
Zip-a-dee-doo-dah
This is the way
Six little Ducks
What's this?
The see saw song
Number song
I'm happy
Touch your head
We wish you
Single bells
Old Macdonald
Fruit song
The hokey pokey song
Can I have an...?
I'm on a swing
Red, yellow, green
Up on the hill

Mondókák:

Hands on hips
Open your fingers
Open shut them
Two little blackbirds
Five little Pumpins
Hands on shoulders
One, two
Number rhyme
One, two, three
Our tenth mouth
Who feels happy
Thanks giving Day
Me
Five little spiders
This is Sam
Mittens
Sings
Snowflakes
One is your
Farmer Jones Farm
My picture book
Parts of the Body
Little Mis Muffet
Listen and do

Where's the mouse?
 What colour is my T-shirt
 This is my family
 The Martian song
 What's this animal
 Six, seven, eight...
 What's this
 The wheels on the bus
 High and low

I plant a reed
 The little Turtle
 March around the circle
 May basket
 Spring is here
 Five hats

A következő témákat dolgoztuk fel:

– bemutatkozás, ismerkedés: Hello. Who are you? I'm...; What's your name?; My name's....

– számok 1-10-ig

– osztály, taneszközök: toll, ceruza, könyv, radír, vonalzó, asztal, szék, kép, szekrény, tábla, óra

– testrészek: fej, törzs, kar, kéz, láb, lábfej

– fej részei: szem, orr, száj, fül

– színek: fekete, fehér, piros, sárga, zöld, kék, narancs, barna, rózsaszín, lila

– ruhaneműk: kalap, ruha, nadrág, pulóver, poló, zokni, cipő

– család: anya, apa, fiútestvér, lánytestvér

– állatok: kutya, macska, disznó, madár, kígyó, nyúl, ló, kecske, liba, kacsa, tehén, majom, oroszlán, krokodil, víziló, pók, méhecske, medve, birka, bárány

– közlekedési jelzőlámpa, tábla

– gyümölcsök: alma, körte, szilva, szőlő, citrom, narancs, ananász, őszibarack, eper, málna, grapefruit

Nyelvtan:

– határozatlan névelő

– főnév többesszám

– személyes névmások: I, you, he, she, if, we, you

– birtokos névmások: my, your, his, her

– 's birtokos szerkezet

– felszólító mód: Be quiet! Don't speak!

– to have got ige birtoklás kifejezésére

– there is, there are szerkezet

– helyhatározók: in, on, under

– melléknév: small, big, thin, fat, long, short, happy, sad, angry, hungry, thirsty

– can segédige: I can see...

– ház részei: konyha, nappali, háló, gyerekszoba, fürdőszoba, előszoba, WC

Minden fejezethez szemléltető eszközöket, képeket készítettem, amit a gyerekek is használhattak. A kiválasztott dalokhoz, mondókákhoz mozgást, mozgássorokat találtam ki, hogy élvezetesebbek legyenek és jobban megragadják őket. Bebizonyosodott, hogy a mondókák, dalok alkalmazása elengedhetetlenül szükséges. Ezek által vált érdekessé és játékosná a nyelvtanulás. Mostanra már egy-egy mozdulat is elég, hogy tudják melyik mondókáról, dalról van szó. Az állandó szemléltetés, bemutatás mellett a legfontosabb az állandó ismételtes volt. Mindig, minden órán ismételtünk, kiejtési gyakorlatokat végeztünk, különösen olyan, már általuk ismert szavakat, melyekben a magyar hangrendszerből hiányzó hangok is voltak. Az ismételtes azért is fontos, mert a gyermekeknek megadja az ún. ráismerés örömet, „óh hát én ezt már tudom”, s ezáltal tudásuk biztosabbá, ők maguk pedig bátrabbakká válnak. Ahogy nőtt az önbizalmuk, úgy vetkőzték le az idegen nyelv tanulását akadályozó gátlásosságukat. Az első három hónap – szeptember, október, november – során sikerült ezekkel a módszerekkel elérnem, hogy örömmel, gátlások nélkül vegyenek részt az órákon, amelyek igazából nem tanulást, hanem játékot jelentettek számukra. A megértés szintjén elsajátították az óravezetéssel kapcsolatos szavakat, kifejezéseket, utasításokat. Decemberben pedig már az új szavak vagy nyelvtani anyag kivételével minden kommunikáció angol nyelven történt. A második félévben már bátran épít-

hettem a jó alapokra, megtartva a folyamatos ismétlést egyre több új szót ismeretet adtam át a gyerekeknek, s ezáltal túlszárnyaltuk a programunkban meghatározott követelményeket.

Az év végi szóbeli felmérés alapján 28 tanulóból 14-en 85%-ra, 5-en 90%, 4-en 95% és 5-en 100%-ra sajátították el az anyagot.

A gyerekek minden nehézség nélkül kommunikálnak angol anyanyelvű tanárral. Ki egyszerűbb ki bonyolultabb párbeszédre, véleménynyilvánításra, alapvető szükségletek kifejezésére képes. Passzív szókincsük kétszerese az aktív szókincsüknek. Egyéves nyelvtanulás után tudásuk szintje megfelel az angol szakosított tanterv 4. osztályos szintjének.

A program megvalósításának első éve után – úgy gondoljuk – szép, eredményes évet zártunk. Minden tantárgyban elértük a tervezett követelményt, a „Say and Play” oktatásban magasan túlszárnyaltuk a tervezett szintet. Gyermekeink nagyszerűen beszélgetnek és mesélnek képről az elsajátított szókincs alapján. Minden óravezetéssel kapcsolatos utasítást értenek. Bebizonyosodott, hogy elengedhetetlenül szükséges, hogy a gyerekek, amilyen korán csak lehet, anyanyelvi tanárral álljanak kapcsolatban, mert így rákényszerülnek az adott nyelven történő kommunikációra. Általuk ismerték meg az angol és amerikai gyerekek életét, az angol és amerikai szokásokat, ünnepeket, dalokat, táncokat, ízelítőt kapva az angolul beszélő népek kultúrájából.

Természetesen mindez nem azt jelenti, hogy minden tökéletes volt, hiszen csak több éves munka után derülnek ki a problémák és az igazi eredmény is majd később mutatkozik.

A magyar nyelv- és irodalomtanítás tapasztalatai

A felvételi vizsga alapján széles érdeklődési körrel rendelkező gyermekeket kaptam. A Művelődési és Köznevelési Minisztériumtól későn kaptuk meg az engedélyt, így első sorban a négy első osztályba felvett tanulókból tudtunk a felvételi alapján válogatni. Mégis megfelelőnek érzem az eredmények alapján az osztály összetételét. Ennek egyik biztosítéka a megfelelő szülői háttér. Az érdeklődő, gondolkodást elősegítő otthoni légkör érezhető az osztály 95%-ánál.

Az előző években többször volt alkalmam a szintetikus, globális Zsolnai-programokkal dolgozni. A Tolnai-módszer számomra is új volt. Úgy éreztem, hogy meg kell próbálnom az ajánlott, sok lehetőséget adó, igényes, szép színes könyveit, a logikára épülő heurisztikus programozású olvasás-, írás- és matematika tanítási lehetőségeit.

Gyermekeim valóban szívesen keresik az érdekességeket, a logikai megoldásokat. Sajnos az időnk nagyon kevés! A szépírásnál, az eszközökkel való számolásnál érzem főleg az idő hiányát.

A beszédfejlesztés, beszédkultúra a tankönyv képanyaga, feladatsorai segítették a napi angolórákat. Leggyakoribbak: a gyümölcsök nevei, bemutatkozás, megszólítások, köszöntések, testrészek nevei, jobb és bal oldalon található dolgok meghatározásai, szavak helyett mondatokban való válaszolással az angol és magyar nyelvi órákon. A szógyűjtő játékban, a programozásnál, az értelmes hangkapcsolatok keresésénél, a „forog a hangkerék” nyelvi játékaiban, a „piramis” programokban – gyakran kapcsolnak angol szavakat a gyerekek. Külön öröm számunkra, ha írásban és kiejtésben is értelmes szókapcsolatokat találnak.

Kezdetől nagy szerepet kapott az angol és magyar órákon „a kifejezés rajzban”. A képek segítségével összerakott szavak egész évben segítették az olvasást, írást, helyesírást. A megtanult képek rajzait felhasználták angol órákon is. A képek nevének betűszámai ügyes gyakorlási módok a hozzáadásra, elvételre matematika órákon is.

Olvasásban év elejétől gyors tempóban tudtunk dolgozni. Olvasni tudó gyermek a 28-ból 4 volt. Ők már szeptemberben kiegészítő könyveket kaptak: *Romankovics A.: Olvasóiskola I. Állatokról szóló leírását.* Októbertől további 4 tanuló kezdte el, majd a hónap végére már 12 gyerek olvasta és dolgozta fel a történeteket. Novemberben újabb 10 tanuló kapcsolódott be. Decemberben pedig 30 állat feldolgozását befejezve, 17 gyermek a II. kötet, a 15 rövid Állatmese feladatait végezte.

Májusban gyermeknapra kapták *Lázár Ervin* A hétfejű tündér című könyvét. Hat gyerek még azon a napon elolvasta a könyvet, nem voltak hajlandók játszani sem. Egy héten belül 24-en olvasták el végig. Az utolsó tanítási napon „tündériskolát” játszottunk. Maguknak állítottak össze feladatokat. *Rigó Béla* Tündériskola című könyvét minden kényszer nélkül, saját örömeikre kiolvasták. A szülők megértő támogatásának köszönhetem, hogy 2. osztályra minden gyerekeknek sikerült beszerezni az *Usborne* Enciklopédia gyermekeknek című könyvet, kiegészítő tankönyvnek.

A statisztika tükrében:

	1. osztály félévben	1. osztály év végén	2. osztály év elején
szövegértés:	90%	93%	4,4 átlag
olvasás:	91%	96%	4,6 átlag
helyesírás:	89%	90%	4,4 átlag
matematika:	90%	95%	4,2 átlag
Kiválóan megfelelt:	9 gyermek	11 gyermek	
Jól megfelelt:	8 gyermek	9 gyermek	
Megfelelt:	10 gyermek	8 gyermek	
Gyenge:	1 gyermek	—	

Összegezve Arisztotelészt idézném: „A műveltség megszerzéséhez három dologra van szükség: természeti adottságra, tanulásra és gyakorlásra.”

Az erős akaratú, önmagukban biztos, ezért gyakran akaratos gyermekek magatartásproblémájának megoldása, az önbizalomhiánnyal küzdők biztatása nem könnyű feladat, de az eredmények mutatják, hogy megéri az állandó odafigyelést, a sok munkát. Öröm a szó szerinti „heurisztikus” munka, ami a tehetségképzést és a tudás megszerzését jelenti egyszerre. A műveltség megszerzéséhez magyar nyelven, és – a tapasztalatok alapján – egy kicsit jobban, mint talán egyéb tanítási formában, angol nyelven is sikerült közelebb jutni.

Összegezve

Ezzel a programmal megpróbáltuk megtalálni azokat a módokat, amelyek segítségével a nyelvoktatás terén előbbre léphetünk. Ismertettük nagy vonalakban az elért eredményeket. Az általunk alkalmazott módszerek természetesen nem szabály jellegűek, alkalmazhatók más jellegű osztályokban is.

Ennek a speciális osztályunknak első évi tapasztalatai arra ösztönöznek bennünket, hogy érdemes folytatni az elkezdett programot. Következőkben célunknak tekintjük a nyelvoktatás fejlesztését a nem speciális osztályokban is.

Reméljük, hogy a sok évtizedes nyelvoktatási problémák után legnagyobb eredményként azt könyvelhetjük el, hogy tanulóink belső indíttatásból igénylik az idegen nyelvek megismerését és elsajátítását.

A program elkészítésében és megvalósításában nyújtott segítségért köszönetet mondunk: *Valent Györgynének* a Bp. Hajós Alfréd magyar-német két tanítási nyelvű Általános Iskola Igazgatójának, a Bp. XIV. Polgármesteri Hivatal Művelődési Ügyosztályának és a XIV. Oktatási és Kulturális Bizottságának, a Művelődési és Közoktatási Minisztériumnak a pályázaton nyert támogatásért, *Kovács Andrásnének* az MKM Szakmai Irányítási Főosztály angol referensének szakmai iránymutatásáért.

Részlet a tanmenetből

November W 9 L 41-44	Plural (s): snakes, cats, rabbits. Egg, Domino. Number. Or.	There's ____ There are ____ Pick up. Put down.		One. One is your head and one is your nose. One is a vase for a beautiful rose. One is the first and it comes before two. One is a person and that is you!	9. Modelling fruit: apple, pear, plum... (flattening, rolling, rounding, using plasticine, clay)	Pictures of snakes, cats
L 45	Revision					
W 10 L 46-49	He's/She's/It's They're ____ happy, sad, angry.	I'm ____ You're ____	8 I'm happy I'm happy, I'm happy all day long: Ha, ha, ha, ha, ha, ha,... I'm sad, I'm sad I'm sad all day long: Boo, hoo, hoo, hoo, hoo,... It's angry, It's angry It's angry all day long: Sss, sss, sss, sss, sss... I'm happy...	Who feels happy today? Who feels happy at school today? All who do, snap your fingers this way. All who do, clap your hands this way Who feels... All who do, wink your eye Who feels.... All who do, fold your hands...	10 Colour spots (colouring, directions emphasis)	Pictures: happy sad faces, magazines
L 50	Revision					
W 11 L 51-54	Parts of the body. A head, a body, an arm, a hand, a leg, a foot.	It's – Numbers. Yes. No. And.			11 Paint autumn fruit: pear, apple, grapes, plum... a basket of fruit.	Pictures of the body

W 12 L 56-59	Instructions. Stand up. Look up. Touch your head. Clap your hands. Slamp your foot. Put up your hand. Here's – Again. Now it's your turn.	Parts of the body.	9 Touch your head, Touch your head, Touch your head and whistle: Touch your arm, touch your arm Touch your arm, and whistle: Stamp your foot, stamp your foot Stamp your foot and whistle: Clap your hands, clap your hands, Clap your hands and whistle: Touch your head, touch your foot Touch your arm and whistle. Touch your leg, stamp your foot, Clap your hand and whistle:	10 Thanks- givin Day Turkey in the straw and turkey in the pan. I'm sayin, Thank you as nicely as I can. Turkey in the oven, turkey in the hay. All I want is turkey on Thanksgiving day.	12 Paint a human body (brushwork, dimensions)	
March W 23 L 111-114	A mouth, a nose, an eye, an ear. His, her, open, close, wiggle.	Touch your _____ What's this? It's a _____ Is it a _____?		19 Parts of the Body. Head and shoulders, knees and toes, knees and toes: Eyes, and ears and mouth and nose, mouth and nose. And that's the way This rhyme game goes!	23 Modelling a human body (dimensions)	
L 115	Revision					

W 24 L 116-119	Blue, brown, purple, orange, black, white. Dress, sweater, hat, T-shirt, shoes, socks, trousers. What colour is/are? The are ____.	It's red, yellow, green. His, her _____ is/are ____.	18 What colour is my T-shirt? What colour is my T-shirt? 3x My T-shirt is blue. It's blue. It's blue. 3x My T-shirt is blue. What colour is my sweater? 3x My sweater is red. It's red. It's red. 3x My sweater is red. What colour are my trousers 3x They're trousers are green. My green. They're green 3x What colour are my socks? 3x My socks are white. They're white. They're white 3x My socks are white. What colour are my shoes? 3x My shoes are brown. They're brown. They're brown. 3x My shoes are brown. What colour is my dress? 3x My dress is yellow 3x It's yellow: It's yellow. 3x My dress is yellow.	20 Five Hats 1. The first hat is mine. I wear it for fun. I bought it myself It keeps off the sun. 2. This second hat's fine. It suits me just so. And I take it with me Wherever I go. 3. This third hat I like Because of its crown; And it has a brim. I can turn up and down. 4. The fourth hat is fine. It is not like the rest; But I wear it the most Cause I like in the best. 5. The fifth hat, of course, It covers my head. I don't take it off Until I go to bed.	23 Make a bookmark (cutting, simple sewing)	Some pieces of magazines are colorful.
---------------------------	---	---	--	--	--	---